

Sygn. akt III PSK 120/21

## POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski

w sprawie z powództwa P. K.  
przeciwko Skarbowi Państwa Aresztowi Śledczemu w L.  
o zapomogę pieniężną,  
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23  
listopada 2021 r.,  
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i  
Ubezpieczeń Społecznych w L.  
z dnia 14 listopada 2019 r., sygn. akt VIII Pa (...),

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- II. nie obciąża powoda kosztami postępowania kasacyjnego;**
- III. przyznaje adwokat K. S. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w L. tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie powoda w postępowaniu kasacyjnym z urzędu 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście) podwyższone o stawkę podatku od towarów i usług.**

### UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w L. oddalił apelację powoda P. K. od wyroku Sądu Rejonowego w L. z dnia 9 kwietnia 2019 r. w sprawie przeciwko Skarbowi Państwa Aresztowi Śledczemu w L. o zapomogę pieniężną.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację zastosował prawo materialne w postaci art. 204 ustawy o Służbie Więziennej uznając, że w zaistniałym stanie faktycznym powód nie ma roszczenia wobec pozwanego o wypłatę bezzwrotnej zapomogi pieniężnej. Jego zdaniem z brzmienia art. 204 ust. 1 ustawy wynika, że zapomoga jest świadczeniem fakultatywnym, przez co jej wypłata zależy wyłącznie od osoby uprawnionej do jej przyznania. Sąd Okręgowy zauważył, że w przeciwieństwie do innych należności, zapomoga nie jest obligatoryjnym dodatkiem o charakterze stałym do uposażenia zasadniczego, który należny jest z mocy ustawy, jak np. w przypadku dodatków wskazanych w art. 58 ust. 1 ustawy o Służbie Więziennej. Nie jest też świadczeniem pieniężnym wymienionym w art. 193 ust. 1 pkt 1-2, 4-7, nagrodą roczną, bądź dodatkowym wynagrodzeniem za wykonywanie zadań wymienionych w art. 208 ust. 1 ustawy. W przypadku tych należności ustawa określa precyzyjnie warunki, które muszą zostać spełnione, aby funkcjonariusz miał roszczenie o ich wypłatę. Inaczej natomiast sytuacja kształtuje się w przypadku zapomogi przewidzianej w art. 204 ustawy o Służbie Więziennej. Zgodnie z brzmieniem przepisu w sytuacji, gdy warunki bytowe funkcjonariusza uległy znacznemu pogorszeniu, „można przyznać bezzwrotną zapomogę pieniężną”. Zdaniem Sądu Okręgowego ustawodawca wyraźnie przewidział, że przyznanie zapomogi nie jest uzależnione od spełnienia warunków z art. 204 ust. 1 omawianej ustawy. Warunek przewidziany w art. 204 ust. 1 w postaci pogorszenia warunków bytowych spowodowanych w szczególności zdarzeniami losowymi, długotrwałą chorobą własną lub członka rodziny, bądź śmiercią członka rodziny, stanowi jedynie kryterium, bez którego zapomoga nie mogłaby zostać w ogóle przyznana. Natomiast przepis art. 204 ust. 2 nakłada na przełożonego obowiązek uwzględnienia wszystkich tych okoliczności mających wpływ na sytuację materialną funkcjonariusza i jego rodziny przy przyznawaniu zapomogi. Jednak żaden z tych przepisów, w ocenie Sądu Okręgowego, nie nakłada obowiązku wypłaty zapomogi nawet w sytuacji, gdy funkcjonariusz w sposób bezsprzeczny udowodni, że jego warunki bytowe uległy znacznemu pogorszeniu.

Skargę kasacyjną oparto na rażącym naruszeniu prawa procesowego, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy: art. 385 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c., a także na naruszeniu

prawa materialnego: art. 204 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 kwietnia 2009 r. o Służbie Więziennej.

Skarżący na podstawie art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. oraz art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w związku z treścią przytoczonych podstaw kasacyjnych. Zdaniem skarżącego analiza uzasadnienia wyroku Sądu drugiej instancji nasuwa nieodparte refleksje, iż Sąd drugiej instancji nie spróbował nawet pochylić się i przeanalizować apelacji strony pozwanej i rozważyć trafności postawionych tam zarzutów, zaś całą uwagę skupił na utrzymaniu w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji i analizy przepisów prawa materialnego odnośnie przyznania zapomogi bezzwrotnej, pod kątem możliwości wystąpienia z roszczeniem przez powoda. Obowiązkiem Sądu drugiej instancji, co wynika z charakteru postępowania apelacyjnego i przyjętego przez polskiego ustawodawcę modelu apelacji pełnej, jest samodzielne ustalenie podstaw faktycznej rozstrzygnięcia, czego Sąd Okręgowy nie uczynił, co zdaniem skarżącego powoduje oczywistą zasadność zarzutu naruszenia art. 385 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. W zakresie podstaw kasacyjnych dotyczących naruszenia prawa materialnego skarga jest w ocenie skarżącego oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd Okręgowy w L. wydając zaskarżony wyrok naruszył w sposób oczywisty art. 204 ustawy o Służbie Więziennej, dokonując jego błędnej wykładni, co doprowadziło do niewłaściwego uznania, iż organ stanowiący o przyznaniu lub odmowie przyznania bezzwrotnej zapomogi, jest niczym nie ograniczony, a jego decyzja we wskazanym zakresie nie podlega żadnej kontroli, jest zupełnie dobrowolna i oderwana od rzeczywistej sytuacji rodzinnej, bytowej i materialnej funkcjonariusza. Prawidłowa i nieskomplikowana wykładnia zdaniem skarżącego winna doprowadzić do wniosku, że w istocie decyzja o przyznaniu zapomogi jest fakultatywną decyzją przełożonego, lecz z uwagi na stawiane w przepisie wymogi, pod jakim kątem winno nastąpić rozpatrzenie wniosku, jest to decyzja, która podlega kontroli, i gdy sytuacja funkcjonariusza, zgodnie z ust. 2 art. 204 ustawy o Służbie Więziennej, uległa znacznemu pogorszeniu, decyzja o odmowie przyznania zapomogi winna być uzasadniona (np. trudną sytuacją finansową pracodawcy), a nie zupełnie dobrowolna i uzależniona od dobrej lub złej woli przełożonego. Skarżący wskazał,

że interpretacja, jakiej dokonał Sąd Okręgowy, jest pozbawiona rozsądku i nielogiczna, uzależnia bowiem przyznanie świadczenia od czynników ludzkich, co mogłoby prowadzić do niesłusznego dyskryminowania niektórych pracowników lub faworyzowania innych, co w sposób oczywisty przeczy ustanowieniu przez ustawodawcę przepisów odnośnie przyznawania zapomóg, jako świadczeń które mają pomagać pracownikom w trudnych życiowych sytuacjach, związanych z ich zabezpieczeniem materialnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Na wstępie warto wskazać, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Skarga kasacyjna jest kwalifikowanym środkiem prawnym, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a leżącymi w interesie powszechnym. Rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno służyć ochronie obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania, oraz zapewnieniu jednolitości orzecznictwa sądowego w takich sprawach, w których możliwe jest dokonanie zasadniczej wykładni przepisu prawa, mającej walor generalny i abstrakcyjny (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2009 r., II CSK 13/09, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2006 r., II CSK 126/05). W myśl art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Ujęta w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001 nr 3, poz. 52; z dnia z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001 nr 10, poz. 156). W przyczynie kasacyjnej określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. nie chodzi o wskazanie naruszenia prawa przez sąd *meriti*, choćby oczywistego, co dotyczy zwłaszcza uchybień w sferze prawa procesowego, lecz o to, aby wykazane uchybienia sądu skutkowały wydaniem oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 28 lutego 2012 r., I PK 157/11, LEX nr 1215115). W rozpoznawanej sprawie skarżący nie wykazał istnienia tak rozumianej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W pierwszej kolejności należy odwołać się do zarzucanego w skardze kasacyjnej naruszenia art. 385 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. z uwagi na brak samodzielnego ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia przez Sąd drugiej instancji. Sformułowanie zawarte w art. 378 § 1 k.p.c. oznacza, iż sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadzi lub ponawia dowody albo poprzestaje na materiale zebranym w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów

podniesionych w apelacji, będąc ewentualnie związany oceną prawną lub uchwałą Sądu Najwyższego, stosuje przepisy regulujące postępowanie apelacyjne, a gdy brak takich przepisów, przepisy dotyczące postępowania przed sądem pierwszej instancji, kontroluje prawidłowość postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostaje związany zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne, bierze pod uwagę z urzędu nieważność postępowania, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania, nie wykraczając poza wniosek zawarty w apelacji i nie narusza zakazu *reformationis in peius* (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2019 r., II PK 290/17, LEX nr 2616203). Z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2018 r., I CSK 608/17, LEX nr 2561619; z dnia 22 sierpnia 2018 r., III UK 119/17, LEX nr 2542602; z dnia 11 kwietnia 2018 r., II PK 20/17, LEX nr 2509624 ; z dnia 4 kwietnia 2018 r., V CSK 266/17, LEX nr 2522952; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2018 r., II PK 120/17, LEX nr 2488061; z dnia 9 grudnia 2015 r., II CSK 265/15, LEX nr 2148629). Jeśli sąd drugiej instancji przyjmuje odmienne rozstrzygnięcie niż sąd pierwszej instancji, oparte na innej podstawie faktycznej, powinien dokonać własnych stanowczych ustaleń faktycznych, jasnych i kategorycznych, które pozwalałyby na ocenę czy zmiana ta była usprawiedliwiona. W przypadku wyroku oddalającego apelację konieczne jest wyraźne zaznaczenie, że sąd drugiej instancji podziela ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji, dokonana przez ten sąd ocenę dowodów oraz ocenę materialnoprawną roszczenia (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2017 r., II UK 556/16, LEX nr 2434452; z dnia 15 grudnia 2011 r., II UK 106/11, LEX nr 1130389; z dnia 8 września 2015 r., I UK 431/14, LEX nr 1797085). W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy w pełni zaaprobował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i przyjął je jako własne. Nadto skarżący nie wykazał, że wskazane przez niego uchybienie procesowe miało istotny wpływ na wynik sprawy. Zauważyć należy, że przyczyną odmowy

zasądzenia na rzecz powoda bezzwrotnej zapomogi pieniężnej, o której mowa w art. 204 ustawy o Służbie Więziennej, było przekonanie Sądu drugiej instancji o fakultatywnym charakterze tego świadczenia, a zatem dokonana przez Sąd odwoławczy wykładnia przepisu prawa materialnego.

Odnosząc się z kolei do zarzucanych uchybień prawa materialnego zauważyć należy, że skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wskazał jakichkolwiek argumentów prawnych świadczących o tym, dlaczego zarzucane uchybienia mają jego zdaniem kwalifikowany charakter. Waleru tego nie można bowiem przypisać sformułowaniu: „interpretacja, jakiej dokonał Sąd Okręgowy, jest pozbawiona rozsądku i nielogiczna, uzależnia bowiem przyznanie świadczenia od czynników ludzkich, co mogłoby prowadzić do niesłusznego dyskryminowania niektórych pracowników lub faworyzowania innych, co w sposób oczywisty przeczy ustanowieniu przez ustawodawcę przepisów odnośnie przyznawania zapomóg, jako świadczeń które mają pomagać pracownikom w trudnych życiowych sytuacjach, związanych z ich zabezpieczeniem materialnym”. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że w wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość polega oraz uzasadnić to twierdzenie (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 36/18, LEX nr 2508116; z dnia 29 maja 2018 r., I CSK 42/18, LEX nr 2508120). Wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” winien znaleźć się w uzasadnieniu wniosku (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 127/17, LEX nr 2496323). O tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona, nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2018 r., II UK 277/17, LEX nr 2490632). W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie został zatem wykorzystany dorobek orzecznictwa i doktryny w zakresie warunków prawnych, jakie muszą zostać spełnione, aby można stwierdzić spełnienie przesłanek określonych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. Przepisu tego nie wystarczy tylko powołać, lecz trzeba mieć na uwadze, że dąży się do wzruszenia

prawomocnego orzeczenia sądowego przez zastosowanie nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398<sup>21</sup> k.p.c. O kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu rozstrzygnięto na podstawie § 15 ust. 1 pkt 2 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).